

PSST... MATURA

PYTANIE JAWNE 75 · MATURA USTNA 2027–2028

PROFESOR ANDREWS W WARSZAWIE · KONTEKST: HISTORYCZNY — STAN WOJENNY OD 13 GRUDNIA 1981 R

PROFESOR BEZ SŁOWNIKA

Pytanie jawne 75: „Stan wojenny z perspektywy obcokrajowca. Omów zagadnienie na podstawie utworu *Profesor Andrews w Warszawie* Olgi Tokarczuk. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst”. Kontekst: historia stanu wojennego w Polsce.

TEŻA W JEDNYM ZDANIU

Spojrzenie przybysza odstania absurd i grozę codzienności, do której mieszkańcy zdążyli się częściowo przyzwyczaić.

GOTOWE ZDANIA NA EGZAMIN

NA POCZĄTEK

Tokarczuk pokazuje stan wojenny oczami obcokrajowca, który nie rozumie języka ani sytuacji, przez co absurd i groza stają się wyraźniejsze.

NA ZAKOŃCZENIE, PO KONTEKŚCIE

Profesor Andrews uświadamia, jak nagłe decyzje władzy odbierają człowiekowi poczucie bezpieczeństwa.

SCHEMAT ODPOWIEDZI

Zerwany plan profesora i brak informacji. Zderzenie z codziennością — telefon, wojsko, sklep, komunikacja z ludźmi. Kontekst historyczny i to, czego obcokrajowiec nie rozumie, choć ty już wiesz. Wniosek: Tokarczuk pozwala zobaczyć stan wojenny świeżymi oczami — i pokazuje, jak nagłe decyzje władzy odbierają człowiekowi poczucie bezpieczeństwa.

Chcesz mieć to pytanie z głowy? W książce „Psst... matura” masz wszystkie 76 pytań: tezę, gotowe zdania, plan, pułapki i trening — a w tomie 2 wzorcowe wypowiedzi. Zajrzyj: niekazmuliczyc.pl/psst/

SPRAWDŹ SIĘ

Odpowiedz najpierw sam(a) — kierunek odpowiedzi zakryj kartką.

1. Teza — Dlaczego spojrzenie obcokrajowca może ujawnić coś, czego miejscowi już nie zauważają?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Andrews nie zna codziennych reguł życia w PRL ani wiadomości o wprowadzeniu stanu wojennego. Puste półki, kolejki, wojsko i milczący telefon odbiera jako nagłe, niepokojące sygnały; dla mieszkańców część trudności była znana, choć nowy kryzys zwiększał lęk.

2. Trzy obserwacje — Wybierz trzy elementy, które widzi profesor. Co znaczą dla niego, a co dla czytelnika znającego historię?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Telefon nie działa: profesor traci kontakt, czytelnik kojarzy odcięcie łączności. Wojskowy pojazd i patrol: profesor obawia się nieznanych konsekwencji, czytelnik rozpoznaje stan wojenny. Sklep i kolejka: profesor nie rozumie reguł zakupów, czytelnik widzi niedobory PRL.

3. Bariera językowa — Jak brak możliwości rozmowy zmienia pozycję zawodowego eksperta?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Profesor staje się zależny od gestów i obserwacji. Odczuwa złość, wstyd, bezradność oraz lęk; nie może wyjaśnić najprostszych spraw ani uzyskać pewnej informacji o sytuacji.

4. Kontekst — Jakie fakty historyczne dopowiadasz do ograniczonej wiedzy bohatera?

KIERUNEK ODPOWIEDZI 13 grudnia 1981 r. wprowadzono stan wojenny. Odcięto łączność telefoniczną, na ulicach pojawiło się wojsko, internowano działaczy opozycji i ograniczono wolności. Dzięki temu wiadomo, że dezorientacja profesora jest częścią dużo poważniejszego wydarzenia.

5. Pytanie komisji — Dlaczego Tokarczuk wybrała bohatera z zagranicy?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Bo obcy widzi absurd, do którego miejscowi przywykli. Wielkie wydarzenie widziane z boku wydaje się jeszcze bardziej niepojęte.

6. Pytanie komisji — Co oznacza sen o wronie?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Profesor odczytuje go jako dobry znak, ale wrona zapowiada WRON. To ironia: jego klucz do świata zawodzi.